

EXCELLENCIÁS ÉS FŐTISZTELENDŐ MICHAEL W. BANACH
APOSTOLI NUNCIUS BESZÉDE
A MAGYAR KATOLIKUS PÜSPÖKI KONFERENCIA
NYÁRI PLENÁRIS ÜLÉSÉN
(2023. június 6. kedd)

Eminenciás bíboros úr!
Excellenciás püspök urak!
Főtisztelendő titkár úr!
Főtisztelendő atyák!

Megtiszteltetés és öröm számomra, hogy ismét önökkel tölthetem ezt az időt testvéri együttlétben – egy hónappal Őszentsége Ferenc pápa történelmi jelentőségű magyarországi apostoli látogatása után. Ez a látogatás lehetőséget adott önöknek, hogy személyesen is megtapasztalják a pápa közelségét, testvéri támogatását és imáját.

Ferenc pápa ugyanis 2021. szeptember 12-én, a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmából tett budapesti útját követően visszatért Magyarországra. Ő a második pápa, aki ellátogat az országba II. János Pál után, aki 1991-ben és 1996-ban járt itt. Az utazás logójának központi eleme a budapesti „Lánchíd”, Magyarország legrégebbi, a Dunán átívelő hídja. Az ország fővárosának jelképe, amely eredetileg azért épült, hogy összekösse Buda és Pest városát, egyértelműen felidézi a Ferenc pápa által többször felidézett gondolatot a hidak építésének fontosságáról.

Arra hívom önöket, hogy éljék át velem együtt újra Ferenc pápa néhány a közelmúltban magyarországi apostoli látogatása során tett fontos gesztusát illetve megfontolását.

Az „Karmelita kolostorban” a Szentatya az országnak címzett, széleskörű elmélkedést tartott, amely felidézte a történelmet, de világos utalásokat is adott a jövőre nézve is. A pápa megragadta az alkalmat, hogy megerősítse bennünk „*a közösségi politika és a multilateralizmus iránti szennvedélyt*”, miközben tanúi lehetünk „*ahogy a béke álmát éneklő kórusnak sajnálatosan leáldozik*”. Ferenc pápa így folytatta: „*a nemzetek közötti békés és stabil közösség felépítése iránti lelkesedés mintha eltűnt volna az emberek fejéből, miközben új mozgástereket jelöltek ki, megjelentek az ellentétek, fellángolt a nacionalizmus és az ítélkezés, a kommunikáció hangneme pedig elmérgesedett. Nemzetközi szinten úgy tűnik, hogy a politika a problémák megoldása helyett inkább az indulatokat szítja, megfélelmezve a háború borzalmai után elért érettségről, visszafejlődve egyfajta háborús infantilizmusba*”.

Európa földrajzi szívéből érkező felhívása erős visszhangot váltott ki: „*A béke azonban soha nem a stratégiai érdekek követéséből fog fakadni, hanem olyan politikából, amely képes az egészet, mindenki érdekeit szem előtt tartani: odafigyelve az emberekre, a szegényekre és a jövőre; nem csupán a jelen hatalmára, nyereségére és lehetőségeire*”. És az 1950. május 9-i Schuman-nyilatkozat egy idézett gondolatára utalva: „*Korunk történelmi időszakában számtalan veszély leselkedik ránk, de felteszem a kérdést – gondolva a meggyötört Ukrajnára is – vajon hol vannak a békét szolgáló kreatív erőfeszítések?*”

Ferenc pápa a Szent István bazilikában két kísértésről beszélt, amelytől egyházként mindig óvakodnunk kell: a világunkat teljes katasztrófaként látó kishitűségről és a világias alkalmazkodó szellemről. Egyik oldalról ott van tehát „*a jelenlegi történelem katasztrófális olvasata, amelyet azok kishitűsége táplál, akik azt ismételve, hogy minden elveszett, nincsenek már meg a múlt értékei, nem tudjuk, hová jutunk*”. Másrészt fennáll a veszélye „*saját korunk naiv olvasatának, amely viszont az alkalmazkodás, a konformitás kényelmén alapul, és elhitei velünk, hogy mégiscsak rendben van minden, csak a világ mostanra megváltozott, és megkülönböztetés nélkül alkalmazkodnunk kell hozzá. Ez helytelen!*” A prófécia a válasz az új kihívásokra, amelyek „*lehetőségeket is hordozhat számunkra, keresztények számára, mert hitre és bizonyos témák elmélyítésére ösztönöznek, és arra hívnak, hogy feltegyük magunknak a kérdést: ezek a kihívások miként léphetnek párbeszédbe az evangéliummal, hogy új utak, eszközök és nyelvezet keresésére indítsanak?*” Tehát „*a mai élethelyzetekkel folytatott párbeszédre irányuló elköteleződés azt kívánja a keresztény közösségtől, hogy jelen legyen és tanúságot tegyen, hogy képes legyen félelem és megcsontosodás nélkül meghallgatni a kérdéseket és meglátni a kihívásokat*”

A Boldog Batthyány-Strattmann László Gyermek Otthonában tett magánlátogatás lehetővé tette a Szentatya számára, hogy újra átélje Fehér Anna nővér, "Magyarország Terézanyja", ahogyan az 1980-as években nevezték, példáját és elkötelezettségét.

A Szent Erzsébet-templomban a szegényekkel és menekültekkel való találkozás alkalmából Ferenc pápa emlékeztetett arra, hogy „*ha „valaki azt állítja, hogy: »Szeretem az Istent«, de testvérét gyűlöli, az hazug. Mert aki nem szereti testvérét, akit lát, nem szeretheti az Istent sem, akit nem lát*” (1Jn 4,20). Ma az egyháznak szüksége van a Szentatya tanúságtételére: „*Olyan Egyházra van szükségünk, amely folyékonyan beszél a tevékeny szeretet nyelvét, egy olyan egyetemes nyelvet, amelyet mindenki meghall és megért, még a legtávolabb állók is, még azok is, akik nem hisznek.*” – mondta a Szentatya. A szeretet pedig „*nem pusztán anyagi és szociális segítségnyújtás, hanem az egész emberre figyel, és Jézus szeretetével talpra akarja őt állítani: olyan szeretet, amely segít visszanyerni szépségünket és méltóságunkat*”.

Ferenc pápa az Istenszülő oltalmának szentelt templomban látogatást tett a görögkatolikus közösségnél, és velük időzve együtt imádkozott a közösséggel. Meghallgathatta Kocsis Fülöp érsek szavait is, aki a közelmúlt mártírjaira emlékezve a következőket mondta: *„Senki sem vonhatja kétségbe, hogy miközben igyekszünk hűséggel ragaszkodni keleti gyökereinkhez, ezzel nem külön állni akarunk, hanem hidat képezni a két testvéregyház között, hiszen mi valamilyen módon mindkettőhöz odatartozunk.”*

A sportcsarnokban, a Papp László Budapest Sportarénában a pápa találkozott a fiatalokkal, és azt mondta nekik, hogy *„az ifjúság a nagy kérdések és a nagy válaszok ideje. Ez igaz, és fontos, hogy legyen valaki, aki provokál, aki meghallgatja a kérdéseiteket, és nem könnyű válaszokat, nem előrecsomagolt válaszokat ad, hanem segít, hogy bátran vállaljátok az élet kalandját a nagy válaszok keresése során”*. A pápa beszéde nagyon proaktív és kezdeményező volt: *„Jézus örül annak, ha nagy dolgokat érünk el. Nem azt akarja, hogy lusták és kényelmes emberek legyünk, nem azt akarja, hogy hallgatagok és félénkek legyünk, hanem azt akarja, hogy élők, aktívak, főszereplők, az élet főszereplői legyünk. Ő soha nem kicsinyli le várakozásainkat, hanem éppen ellenkezőleg, felemeli vágyaink mércéjét. Jézus egyetértene egy közmondásokkal, remélem, hogy jól mondom: Aki mer, az nyer.”*

De ebben a lendületben nincs semmi versengés vagy szenzációhajhászás. Mélységesen őszintének és igaznak kell lenni önmagunkhoz: *„Az Úr, ahogy az evangélium minden oldalon elmondja nekünk, nem rendkívüli emberekkel tesz nagy dolgokat, hanem valódi, (hozzánk hasonlóan korlátolt) emberekkel... Jézus a kérdéseivel, a szeretetével, a Lelkével mélyünkre hatol, hogy igaz emberekké tegyen bennünket. És ma nagy szükség van az igaz emberekre!”*

És ez az igazság a megosztás lelkületéből fakad. Jézus kenyér- és halszaporítása *„azzal kezdődik, hogy az a fiatalember megosztja vele és másokkal azt, amije van. Annak a fiatalembernek a keveséből Jézus kezében sok lesz. Íme, ide vezet a hit: az adakozás szabadságához, a nagylelkűség lelkesedéséhez, a félelmek legyőzéséhez, az önmagunk kockára tételéhez!”*

Ferenc pápa a Kossuth Lajos téren tartott felejthetetlen szentmise ünneplése során arra hívta a híveket, hogy elmélkedjenek a Jó Pásztor képéről, elidőzve két cselekedetén, amelyet a juhaiért tesz: *„először hívja őket, majd kivezeti őket”*. A be- és kilépésnek ezt a mozdulatát egy másik képből kiindulva is megragadhatjuk, amelyet Jézus használ: az ajtó képéből. *„Jézus a kapu, amely szélesre tárult, hogy beléphessünk az Atya közösségébe és megtapasztalhassuk irgalmát; de mint köztudott, a nyitott kapu nemcsak arra szolgál, hogy belépünk valahová, hanem arra is, hogy elhagyjuk azt a*

helyet, ahol vagyunk. Így hát, miután visszavezetett minket Isten karjai közé és az Egyház közösségébe, Jézus az a kapu, amely a világba irányít minket: arra buzdít, hogy menjünk ki, és találkozzunk testvéreinkkel.”

Ezért Ferenc pápa felhívása: „Testvérek, kérlek benneteket: nyissuk ki a kapukat!” Szomorú és fájdalmas látni „individualizmusunk zárt kapuit egy olyan társadalomban, amely sokakat azzal fenyeget, hogy elsorvasztja őket a magány; a szenvedők és a szegénységben élők iránti közönyünk zárt kapuit; a zárt kapukat azokkal szemben, akik idegenek, mások, menekültek, szegények. Végül pedig egyházi közösségeink zárt kapuit: bezárkózva magunk közé, bezárkózva a világ előtt, bezárkózva azok előtt, akik „nincsenek rendben”, bezárkózva azok előtt, akik Isten bocsánatára vágnak. Testvérek, kérlek benneteket: nyissuk ki a kapukat! Próbáljunk mi is – szavakkal, gesztusokkal, hétköznapi tettekkel – olyanok lenni, mint Jézus: nyitott kapuk, olyan kapuk, amelyeket senki előtt nem csapnak be, olyan kapuk, amelyeken mindenki beléphet és megtapasztalhatja az Úr szeretetének és megbocsátásának szépségét”.

A Regina Caeli elmondása előtt Erdő Péter bíboros üdvözlő beszédet intézett a pápához, amelyben így fogalmazott: „A Duna mentén élő népek megtanulták, hogy a nagy folyó nem csak határ, hanem ha a bölcs hozzáértéssel hidakat építünk, akkor össze is köti a népeket, északon és délen, keleten és nyugaton. Ennek példája számunkra első keresztény királyunk, Szent István, akit ma a katolikus és az ortodox egyház egyaránt szentként tisztel, hiszen olyan időben hirdette Krisztust, amikor még teljes volt az egység Kelet és Nyugat egyházai között.”

Ezután Ferenc pápa a keleti határ menti háborút felidézve Máriához fordult: „Tekints különösen a szomszédos, meggyötört ukrán és az orosz népre, neked szentelt népeidre! Te, aki a Béke Királynője vagy, öntsd az emberek és a népek vezetőinek szívébe a vágyat, hogy a békét építsék, hogy a következő nemzedékeknek a remény jövőjét nyújtsák, ne a háborút; egy bölcsőssel és nem sírokkal teli jövőt; egy testvérekkel és nem falakkal teli világot! ... Hozzád imádkozunk az Egyházért Európában, hogy újra megtalálja az imádság erejét, hogy újra felfedezze a te alázatodat és engedelmségedet, a tanúságtétel lelkesedését és az igehirdetés szépségét. Reád bízunk ezt az Egyházat és ezt az országot... Isten áldd meg a magyart!”

Ferenc pápa a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Informatikai és Bionikai Karán arról elmélkedett, hogy „a kultúra bizonyos értelemben olyan, mint egy nagy folyó: összeköt, átfolyik az élet és a történelem különböző területein, összeköti azokat, és lehetővé teszi, hogy az ember eligazodjon a világban, magához öleljen távoli országokat és vidékeket, csillapítja az elme szomját, öntözi a lelket, és gyarapítja a társadalmat. Maga a kultúra

szó a colere (coltivare), a megművelni igéből ered: a tudás mindennapi vetést jelent, amely a valóság barázdáiba hullva gyümölcsöt terem”.

A tudás és a technológia kapcsolatát Romano Guardini gondolatainak fényében elmélyítve a Szentatya folytatta a kérdéssel: *„Maradhat-e élet az élet?”* És ez egy olyan kérdés, amelyet *„különösen is itt, ahol az információs technológiát és a „bionika tudományát” kutatják, helyénvaló feltenni. Valóban, amit Guardini felismert, az ma is nyilvánvalónak látszik: gondoljunk csak az ökológiai válságra, melynek során a természet egyszerűen csak reagál arra az eszközszerű bánásmódra, ahogyan kezeljük. Gondoljunk a korlátok hiányára, a „meg tudod tenni, tehát szabad” logikájára. Gondoljunk arra a törekvésre is, amely nem az embert és kapcsolatait, hanem az embert, mint a saját igényeire összpontosító, nyereséget hajszoló és a valóságot mohón megragadni vágyó egyént állítja a középpontba. És gondoljunk ennek folyamán a közösségi kötelek elsorvadására, aminek következtében a magány és a félelem úgy tűnik, hogy egzisztenciális élethelyzetből társadalmi élethelyzetté lesz”.*

Az egyetemi környezet tehát az ideális hely lehet, ahol *„a gondolat születik, növekszik és érlelődik, nyitott és szimfonikus; nem egyhangú, nem zárt, hanem nyitott és szimfonikus. Ez az a „templom”, ahol a tudás arra hivatott, hogy kiszabaduljon a birtoklás és felhalmozás szűk korláta közül, hogy kultúrává váljon, vagyis „művelése” legyen az embernek és az őt megalapozó viszonyoknak: a természetfelettel, a társadalommal, a történelemmel, a teremtéssel.”* A művelt ember mindig *„egészséges nyugtalanságot hordoz magában”.* Az élet misztériuma *„nyugtalansággal, nem pedig megszokással jár”.* A művelt ember ezért *„nyit más kultúrák felé, és szükségét érzi, hogy megossza a tudását”.* És soha nem esik az ellentétes ideológiák igája alá: *„Magyarország látta az egymást Magyarországon egymást követték azok az ideológiák, amelyek igazságként mutatkoztak be, de szabadságot nem adtak. És ez a veszély ma sem szűnt meg: gondolok itt a kommunizmusból a konzumizmusba való átmenetre.”*

Talán Ferenc pápa magyarországi apostoli látogatásának értelme szintézisét találja meg a látogatás során az emlékkönyvbe írt köztársasági elnök asszonytól tett látogatás során írt üzenetben: Magyarországról, *„a történelemben és kultúrában gazdag országból”,* és Budapestről, *„a hidak és szentek városából”,* *„egész Európára gondolok, és azért imádkozom, hogy egyesülve és szolidárisan napjainkban is a béke háza és a befogadás próféciája legyen”.*

Ferenc pápa a nyitottság és a remény üzenetét akarta közvetíteni Európa történelmének egy nehéz időszakában, amely minden bizonnyal tele van kihívásokkal a keresztény hit számára.

Most rajtunk múlik, kedves püspök testvérek, kedves atyák, hogy felvegyük a Ferenc pápa által átadott fáklyát, hogy elgondolkodjunk azon, hogyan tudjuk a legjobban megtestesíteni üzenetét, és egyre inkább a feltámadás erejével megtölteni azt egyházi életünkben és lelkipásztori tevékenységünkben, hogy sietve és lelkesen, egyre nagyobb következetességgel tegyünk tanúságot: „*Krisztus a jövőnk!*”

Köszönöm türelmüket és figyelmüket.